

N:o 98.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 9 Maj 1894.

— — — — Andra Kammaren — 10 — —

*Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af väckt motion
angående framläggande af förslag till föreskrifter i syfte
att vid verkställande af frihetsstraff tillämpa s. k. vilkorlig
frigifning.*

(Lagutskottets utlåtande n:o 63.)

Till Konungen.

Inom riksdagen har framställning gjorts om medelande af sådana föreskrifter om verkställande af frihetsstraff, att den, som dömts till längre frihetsstraff, må, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad för närvarande i flere utländska lagar är stadgadt, efter att hafva undergått större delen af straffet i straffanstalt kunna få aftjena återstoden af straffet genom så kallad vilkorlig frigifning.

Till stöd för denna framställning har anförts hufvudsakligen följande. Genom lagen den 29 juli 1892 angående straffarbets och fängelsestraffs verkställande i enrum hade en väsentlig förbättring kommit vårt straffsystem till del. Utan tvifvel skulle den omständighet, att för framtiden så många jemväl bland dem, som dömts till längre frihetsstraff, icke alls utsattes för gemensamhetsfängelsets besmittelse och följaktligen ej heller vid återvunnen frihet i sin bestraffning hade en särskild anledning att uppsöka eller uppsökas af före detta kamrater i straffanstalten, komma att utöfva ett gynnsamt inflytande på återfallsprocenten. Med fullt erkännande häraf kunde dock

ingen, som närmare öfrertänkt detta ämne, vilja bestrida, att lagstiftaren fortfarande hos oss allt för litet åtgjort för att förekomma återfall i brott, samt att de erkännansvärda bemödanden i denna rigtning, hvilka fått sitt uttryck i de privata fängvårdsföreningarna, under sakernas nuvarande ordning allt för ofta blifva fåfänga, just emedan de sakna nödigt stöd i lagstiftningen.

Allmänt känt vore, att en bland de vanligaste anledningarna till återfall i brott vore den frigifnes oförmåga att efter utståndet frihetsstraff återfinna sig till rätta i det borgerliga samhället samt att i öfverensstämmelse, härmed de första åren efter strafftidens slut för honom vore de mest kritiska. »Samhällets ordentliga element sky honom», anförde sålunda en ansedd och sakkunnig författare — K. Krohne: Lehrbuch der Gefängnisskunde — »ingen vill upptaga honom, gifva honom arbete eller arbeta i hans sällskap. Fängvårdsföreningarnas redligaste bemödanden stranda på dessa svårigheter. I följd häraf förfaller den frigifne till arbetslöshet, ett kringstrykande lefnadssätt och nöd; utstött ur samhällets ordentliga kretsar, söker han ett hem i förbrytareverlden, som mottager honom med öppna armar».

Mot dessa vådor hade man i nyare utländska strafflagar, efter hvad det ville synas med framgång, sökt ett korrektiv: *den vilkorliga frigifningen*. I stället för att efter utståndet straff handlost kasta den straffade ut i samhället utan hänsyn till de svårigheter, hvilka der möta honom just på grund af det undergångna straffet, hade man stadgat, att, sedan brottslingen i straffanstalten undergått större delen af det honom ådömda frihetsstraffet samt dervid iakttagit ett tillfredsställande uppförande, han finge frigifvas på försök och med risk att, derest han missbrukade sin frihet, blifva återförd till straffanstalten för att der aftjena den del af strafftiden, som vid hans lösgifvande återstått.

Äfven frånsedt denna risk vore dock den vilkorligt frigifne icke en fri man. Hans frihet vore tvärt om inskränkt på flere sätt i syfte att hans uppförande måtte kunna noggrant öfvervakas, att han sjelf skulle ständigt känna den fara han löpte, om han icke iakttog de honom gifna föreskrifterna, samt att den enskilda hjälpsamheten med större förtroende och utsigt till framgång skulle kunna taga sig af honom. Han vore med ett ord fortfarande en till frihetsstraff hemfallen brottsling, ehuru han erhållit rätt att aftjena en del af sitt straff under en mildare form, som för honom underlättade möjligheten att åter upptagas i samhället.

Väl vore att märka, att de handlingar, genom hvilka den vilkorligt frigifne kunde förverka sin rätt att vistas på fri fot, icke vore egentligen brottsliga gerningar — beginge han brott, blefve han därför lagförd på vanligt sätt och finge särskildt aftjena straffet för detta och derjemte aftjena den återstående delen af det äldre straffet — utan endast handlingar, som

antydde, att han icke förstode att begagna sin frihet. Sålunda kunde han återföras till straffanstalten, om han förde ett supigt och oordnad lefverne, umginges med illa beryktade personer eller med ett ord visade sig vara på väg att förfalla till ett lif, som måste leda till brottslighet.

Den vilkorliga frigifningen hade, så vidt bekant, först tillämpast i Australien å de dit från England deporterade brottslingarne. Men äfven sedan deportationsstraffet upphäfts, hade *England* bibehållit denna straffform, som sedermera upptagits såsom sista länken i det kända irländska progressivsystemet och som utgjorde nästan den enda del af detta system, hvilken inför en längre tids erfarenhet stått provet. Efter England hade *Oldenburg* först infört vilkorlig frigifning, derefter *Sachsen* 1862, *Serbien* 1869 samt åtskilliga kantonen i *Schweiz*. Sedermera hade exemplet följts af bland andra *Tyska riket* i strafflagen den 15 maj 1871, *Danmark* i förordningen den 13 februari 1873, *Ungern* i strafflagen den 27 maj 1878, *Holland* i strafflagen den 3 mars 1881, *Frankrike* i lagen den 14 augusti 1885, samt *Belgien* i lagen den 31 maj 1888. Slutligen hade detta institut upptagits i den för *Finland* den 19 december 1889 utfärdade förordningen om verkställighet af straff äfvensom i *Italiens* nya strafflag af samma år.

Omdömet om de resultat, hvilka vunnits genom den vilkorliga frigifningen, hade allestädes varit gynnsamt, och de anmärkningar, som förekommit, hade gällt icke sjelfva principen utan endast sättet för dess tillämpning i vissa länders lagstiftning. Såsom ett afsevärdt uttryck för detta erfarenhetens vittnesbörd erinrades om, att *den internationella fångvårdskongressen i Stockholm* år 1878 med mycken styrka uttalade sig för den vilkorliga frigifningen såsom hvarken stridande mot straffrättens principer eller på något sätt minskade domens betydelse samt för öfrigt erbjudande fördelar för så väl samhället som de dömde.

Nuvarande chefen för svenska fångvården hade äfven i ett år 1890 till Eders Kongl. Maj:t ingifvet memorial uttalat sig för den vilkorliga frigifningen.

Vidare har erinrats om de bestämmelser rörande den vilkorliga frigifningen, som upptagits i ofvan berörda för Finland gällande lag, enligt hvilken den vilkorliga frigifningen endast kan förekomma vid längre frihetsstraff, öfverstigande tre år, och endast der tre fjerdedelar af på viss tid ådömdt frihetsstraff och minst tolf år af tukthusstraff på listid aftjenats, samt att straffanstaltens direktion eger, med hänsyn till fångens uppförande under strafftiden och hans utsigt till framtida ärlig försörjning, rätt att hos den högsta statsmyndigheten föreslå sådan frigifning.

I England, der vilkorlig frigifning blott förekomme vid »penal servitude», motsvarande vårt straffarbete och hvars minimum vore fem år, vore

vilkorlig frigifning medgifven för män intill $\frac{1}{4}$ af strafftiden och för qvinnor intill $\frac{1}{3}$ deraf. Enligt den franska lagen åter kunde alla, som vore dömda till ett eller flere frihetsstraff, vilkorligt frigifvas efter tre månaders fängelse, om straffet är kortare än sex månader, men eljest efter att hafva uttjent hälften af straffet i straffanstalt. Längre tid fordrades dock för recidivister. Enligt den ungerska lagen fordrades för tillämpning af den vilkorliga frigifningen, att domen lydt å straffarbete under minst tre år eller annat frihetsstraff på mer än ett år samt att $\frac{3}{4}$ af tiden tillbragts i straffanstalt. För listidsfångar fordrades minst 15 års vistelse i dylik anstalt. I Tyskland fordrades fängelse- och tukthusstraff på mer än ett år samt aftjenandet af $\frac{2}{3}$ af den ådömda strafftiden. I Belgien slutligen kunde vilkorlig frigifning medgifvas vid alla frihetsstraff, så snart $\frac{1}{3}$ af strafftiden aftjenats, derest denna tredjedel öfverstege tre månader eller vid återfall sex månader. Vid straffarbete på listid fordrades, att den i straffanstalt tillbragta tiden öfverstege tio och vid återfall fjorton år.

I allmänhet syntes man dock numera vara ense derom, att vilkorlig frigifning icke borde förekomma annat än vid något längre frihetsstraff, men att å andra sidan England satt sin fordran på strafftidens längd för högt.

Vidare förekomme skiljaktigheter med afseende å den tid, som skulle förflyta från frigifvandet till dess den frigifne blefve verkligt fri, men syntes man äfven här i allmänhet vara ense derom, att ett ej allt för kort minimum borde fastställas för denna pröfvotid. Olika bestämmelser och åsigtter funnes äfven i fråga om huru vida den vilkorliga frigifningen borde medgifvas för alla kategorier af brottslingar, hvarjemte de inskränkningar i friheten, som den vilkorligt frigifne måste underkasta sig, vore mer eller mindre skiftande.

En synnerligt vigtig bestämmelse förekomme i de här ofvan berörda finska stadgandena. För att en fånge skulle ifrågasättas till vilkorlig frigifning fordrades bland annat visshet, att han hade utsigt till »ärlig försörjning». Denna bestämmelse torde under en eller annan form förekomma i alla lagar rörande vilkorlig frigifning och kunde med fullt skäl betecknas såsom sjelfva grundvalen för detta institut. Att lösgifva en fånge utan denna visshet vore allt för ofta detsamma som visshet, att han förr eller senare skulle återföras till fängelset. Tillämpningen af den vilkorliga frigifningen stälde därför ett stort kraf på den enskilda hjälpsamheten. Men ett sådant kraf kunde ställas, emedan institutet äfven i hög grad underlättade denna hjälpsamhets sträfvanden. Den vilkorligt frigifne, som toges om händer af en fångvårdsförening eller en enskild person, komme i ett helt annat förhållande till sin välgörare än den definitivt frigifne. Mot frestelsen att bryta de ordnade förhållanden, i hvilka han af den enskilda hjälpsamheten försattes,

och åter hängifva sig åt forna förvillelser, stode ständigt hotet om att i sådant fall blifva återförd till fängelset och der få aftjena det ådömda straffet till fullo. Genom detta hot hade lagstiftningen gifvit den, som ville taga sig an en vilkorligt frigifven, en viss garanti för dennes goda uppförande; och en sådan frigifven vore mer än andra beroende af sin välgörares hjälp och därför äfven lättare att hjälpa. Erfarenheten hade också, enligt hvad sakkunnige författare intygat, ådagalagt, att den vilkorligt frigifne långt lättare än den definitivt frigifne funne arbete och utkomst bland ordentliga menniskor. För våra redan ganska talrika fångvårdsföreningar skulle därför införandet af vilkorlig frigifning utan tvifvel blifva ett det kraftigaste och mest välkomna stöd i deras menniskovänliga och för hela samhället så viktiga arbete.

Slutligen har framhållits, att införandet af vilkorlig frigifning sknlle dels medföra en ej obetydlig besparing för statsverket, som befriades från kostnaden för de vilkorligt frigifnes underhåll, dels ock bereda ett önskvärdt ökad utrymme i våra straffanstalter.

Den fråga, som sålunda blifvit väckt, finner Riksdagen väl värd att blifva föremål för en noggrann undersökning från lagstiftarens sida. Skall emellertid den vilkorliga frigifningen medföra de dermed åsyftade fördelar, är det likväl ett oundgängligt vilkor, att bestämmelsen om återkallandet af den medgifna friheten, i händelse den straffade återfaller i brott eller eljest öfverträder de föreskrifter, som äro fästade vid åtnjutandet af den honom erbjudna lindringen i straffet, strängt upprätthålles; och detta blifver, efter hvad utlandets erfarenhet gifvit vid handen, förenadt med svårighet, derest icke den frigifne underkastas en särskild tillsyn och vissa förpligtelser åläggas honom för att möjliggöra en verksam utöfning af denna tillsyn.

En fråga af så genomgripande betydelse som den förevarande, der det gäller en väsentlig förändring i det hittills antagna sättet för verkställighet af frihetsstraff, påkallar emellertid en omsorgsfull utredning, hvilken endast Eders Kongl. Maj:t torde kunna åstadkomma; och Riksdagen får följaktligen anhålla, att Eders Kongl. Maj:t ville låta utreda, huru vida i vår lagstiftning kunde införas föreskrift om så kallad vilkorlig frigifning, samt, derest Eders Kongl. Maj:t skulle finna sådant lämpligt, låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag i nämnda syfte.

Stockholm den 10 maj 1894.

Med undersåtlig vörndnad.